Примерни решения на Домашно №1

Задача 1: Ако $x, y \in \mathbb{R}$ и $x < y$, *отвореният интервал* (x, y) по дефиниция е следното множество: $\{a \in \mathbb{R} \,|\, x < a < y\}$. Нека $n \in \mathbb{N}^+ \setminus \{1\}$ и нека са дадени отворени интервали (x_1, y_1), (x_2, y_2), ..., (x_n, y_n), като $x_i < y_i$ за $1 \leq i \leq n$. Нека $(x_i, y_i) \cap (x_j, y_j) \neq \emptyset$, за $1 \leq i < j \leq n$.

Докажете по индукция по n, че $\displaystyle\bigcap_{i=1}^{n} (x_i, y_i) \neq \emptyset$.

Решение: На прост български, иска се да се докаже по индукция, че ако измежду n отворени интервала, всеки двойка интервали имат непразно сечение, то всички интервали имат непразно сечние. Дали интервалите са отворени или затворени е без значение за истинността на твърдението.

Първо едно помощно твърдение.

Лема 1: Нека $\mathcal{I}_1 = (x_1, y_1)$, $\mathcal{I}_2 = (x_2, y_2)$ и $\mathcal{I}_3 = (x_3, y_3)$ са отворени интервали, такива че $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2 \neq \emptyset$, $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_3 \neq \emptyset$ и $\mathcal{I}_2 \cap \mathcal{I}_3 \neq \emptyset$. Тогава $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2 \cap \mathcal{I}_3 \neq \emptyset$.

Доказателство: Да разгледаме два произволни отворени интервала $\mathcal{A} = (a, b)$ и $\mathcal{C} = (c, d)$. Забелязваме, че

$$\mathcal{A} \cap \mathcal{C} = \emptyset \quad \leftrightarrow \quad d \leq a \ \vee \ b \leq c \tag{1}$$

Отрицанието на дясната страна на (1), съгласно закона на De Morgan, е

$$\neg(d \leq a \vee b \leq c) \quad \equiv \quad \neg(d \leq a) \wedge \neg(b \leq c) \quad \equiv \quad a < d \ \wedge \ c < b$$

И така,

$$\mathcal{A} \cap \mathcal{B} \neq \emptyset \quad \leftrightarrow \quad a < d \ \wedge \ c < b \tag{2}$$

Прилагаме (2) към нашата задача: щом $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2$, в сила е

$$s_1 < f_2 \ \wedge \ s_2 < f_1$$

Но също така е вярно и

$$s_1 < f_1 \ \wedge \ s_2 < f_2$$

понеже $\mathcal{I}_1$ и $\mathcal{I}_2$ са отворени интервали. Тогава

$$\max\{s_1, s_2\} < \min\{f_1, f_2\}$$

Нещо повече, $\big(\max\{s_1, s_2\}, \min\{f_1, f_2\}\big)$ е $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2$.

Ще докажем, че

$$\big(\max\{s_1, s_2\}, \min\{f_1, f_2\}\big) \cap \mathcal{I}_3 \neq \emptyset \tag{3}$$

Допускаме противното. Тогава, съгласно (1), в сила е

$$f_3 \leq \max\{s_1, s_2\} \ \vee \ \min\{f_1, f_2\} \leq s_3 \tag{4}$$

Да допуснем, че $f_3 \leq \max\{s_1, s_2\}$.

- Ако $\max\{s_1, s_2\} = s_1$, имаме $f_3 \leq s_1$. Тогава $\mathcal{I}_3$ има празно сечение с $\mathcal{I}_1$, в противоречие с условието на задачата.
- Ако $\max\{s_1, s_2\} = s_2$, имаме $f_3 \leq s_2$. Тогава $\mathcal{I}_3$ има празно сечение с $\mathcal{I}_2$, в противоречие с условието на задачата.

Получените противоречия показват, че не е вярно, че $f_3 \leq \max\{s_1, s_2\}$. Да допуснем, че $\min\{f_1, f_2\} \leq s_3$.

- Ако $\min\{f_1, f_2\} = f_1$, имаме $f_1 \leq s_3$. Тогава $\mathcal{I}_3$ има празно сечение с $\mathcal{I}_1$, в противоречие с условието на задачата.
- Ако $\min\{f_1, f_2\} = f_2$, имаме $f_2 \leq s_3$. Тогава $\mathcal{I}_3$ има празно сечение с $\mathcal{I}_2$, в противоречие с условието на задачата.

Получените противоречия показват, че не е вярно, че $\min\{f_1, f_2\} \leq s_3$.

Щом нито $f_3 \leq \max\{s_1, s_2\}$ е вярно, нито $\min\{f_1, f_2\} \leq s_3$ е вярно, то и (4) не е вярно. Тогава допускането ни е невярно, така че в сила е (3). Но при положение, че $\big(\max\{s_1, s_2\}, \min\{f_1, f_2\}\big)$ е $\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2$, (3) е същото като

$$\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2 \cap \mathcal{I}_3 \neq \emptyset$$

Което и трябваше да докажем. $\square$

Две заключителни забележки. Първо, фактът, че интервалите са отворени, е без значение за верността на лемата. Аналогичното твърдение за затворени интервали се доказва с аналогично доказателство. Второ, лемата може да е очевидна, но трябва да се докаже: за произволни три множества X, Y и Z не е вярно, че конюнкцията $X \cap Y \neq \emptyset \wedge X \cap Z \neq \emptyset \wedge Y \cap Z \neq \emptyset$ влече $X \cap Y \cap Z = \emptyset$.

База: Базовият случай е $n = 2$. Твърдението става "ако $(x_1, y_1) \cap (x_2, y_2) \neq \emptyset$, то $(x_1, y_1) \cap (x_2, y_2) \neq \emptyset$", което е тривиално вярно. ✓

Индуктивно предположение: Допускаме, че твърдението е вярно за всеки n на брой отворени интервала, за някакво n, такова че $n \geq 2$.

Индуктивна стъпка: Разглеждаме произволни $n+1$ интервала $\mathcal{I}_1, \mathcal{I}_2, \ldots, \mathcal{I}_{n-1}, \mathcal{I}_n, \mathcal{I}_{n+1}$, всеки два от които имат непразно сечение. Разглеждаме $\mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1}$. Това множество е непразно; нещо повече, то е отворен интервал, понеже непразното сечение на отворени интервали е отворен интервал. Да кажем, че $\mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1}$ се нарича $\mathcal{I}'$.

Разглеждаме интервалите $\mathcal{I}_1, \mathcal{I}_2, \ldots, \mathcal{I}_{n-1}, \mathcal{I}'$. Това са n на брой интервала. По конструкция, за всяко $k \in \{1, \ldots, n-1\}$ е вярно, че $\mathcal{I}_k \cap \mathcal{I}_n \neq \emptyset$ и $\mathcal{I}_k \cap \mathcal{I}_{n+1} \neq \emptyset$. И освен това $\mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1} \neq \emptyset$. Тогава, съгласно Лема 1

$$\forall k \in \{1, \ldots, n-1\} : \mathcal{I}_k \cap \mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1} \neq \emptyset$$

Но това е същото като

$$\forall k \in \{1, \ldots, n-1\} : \mathcal{I}_k \cap \mathcal{I}' \neq \emptyset \tag{5}$$

И освен това, по конструкция,

$$\forall j, k \in \{1, \ldots, n-1\} : j < k \ \rightarrow \ \mathcal{I}_j \cap \mathcal{I}_k \neq \emptyset \tag{6}$$

От (5) и (6) заключаваме, че $\mathcal{I}_1, \mathcal{I}_2, \ldots, \mathcal{I}_{n-1}, \mathcal{I}'$ са n на брой интервала, всеки два от които имат непразно сечение. Прилагаме индуктивното предположение и заключаваме, че

$$\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2 \cap \cdots \cap \mathcal{I}_{n-1} \cap \mathcal{I}' \neq \emptyset \tag{7}$$

Предвид факта, че $\mathcal{I}' = \mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1}$, (7) става

$$\mathcal{I}_1 \cap \mathcal{I}_2 \cap \cdots \cap \mathcal{I}_{n-1} \cap \mathcal{I}_n \cap \mathcal{I}_{n+1} \neq \emptyset$$

Което и трябваше да докажем. $\square$

Задача 2: Нека p, q, r, s, t, x, y и z са прости съждения. Разгледайте следното съставно съждение:

$$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (x \to (y \to (z \to p)))))))$$

Какво е това съждение: тавтология, условност или противоречие? Обосновете добре отговорите си.

Решение: Да опростим израза, използвайки еквивалентни преобразувания.

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (x \to (y \to (z \to p))))))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (x \to (y \to (\neg z \lor p))))))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (x \to (\neg y \lor (\neg z \lor p))))))) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (x \to (\neg y \lor \neg z \lor p)))))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (\neg x \lor (\neg y \lor \neg z \lor p)))))) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (q \to (r \to (s \to (t \to (\neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p))))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (r \to (s \to (\neg t \lor (\neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p))))) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (q \to (r \to (s \to (\neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p)))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (r \to (\neg s \lor (\neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p)))) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (q \to (r \to (\neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p))) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (q \to (\neg r \lor (\neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p))) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (q \to (\neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p)) \equiv$ // закон за импликацията

$p \to (\neg q \lor (\neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p)) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$p \to (\neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p) \equiv$ // закон за импликацията

$\neg p \lor (\neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p) \equiv$ // асоциативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \lor p \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor p \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor p \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor p \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor p \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor \neg r \lor p \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$\neg p \lor \neg q \lor p \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // комутативност на дизюнкцията

$(\neg p \lor p) \lor \neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z \equiv$ // свойство на отрицанието

$\top \lor (\neg q \lor \neg r \lor \neg s \lor \neg t \lor \neg x \lor \neg y \lor \neg z) \equiv$ // свойство на константата $\top$

$\top$

Оказва се, че даденото съставно съждение е тавтология.

Задача 3: Нека S е опорното множество в тази задача. Допуснете, че S е крайно и непразно. Нека $\mathbf{\Pi}(S) = \left\{ X \in 2^{2^S} \mid X \text{ е разбиване на } S \right\}$. За всеки $X, Y \in \mathbf{\Pi}(S)$ казваме, че X *рафинира* Y, ако

$$\forall A \in X \;\; \exists B \in Y : A \subseteq B.$$

Дефинираме релацията $\sqsubseteq_S \subseteq \mathbf{\Pi}(S) \times \mathbf{\Pi}(S)$ така

$$\forall X, Y \in \mathbf{\Pi}(S) : X \sqsubseteq_S Y \text{ тстк } X \text{ рафинира } Y.$$

10 т. • Докажете, че $\sqsubseteq_S$ е релация на частична наредба.

5 т. • Нарисувайте диаграмата на Hasse на $\sqsubseteq_S$, ако $S = \{a, b, c, d\}$.

Решение: Първо ще докажем, че $\sqsubseteq_S$ е релация на частична наредба. Забелязваме, че в дефиницията на "рафинира", множеството B, което съдържа множеството A като подмножество, е едно единствено, понеже Y е разбиване, поради което елементите на B не може да се съдържат в никой друг дял на Y освен B. Така че "X рафинира Y" може да се дефинира и така:

$$\forall A \in X \;\; \exists! B \in Y : A \subseteq B.$$

- Ще докажем, че $\sqsubseteq_S$ е рефлексивна. Това е същото като да докажем, че всяко разбиване рафинира себе си. Нека X е разбиване на S. Разглеждаме произволен дял A на X. По отношение на A съществува един единствен дял B на X, такъв че $A \subseteq B$, а именно, $B = A$. ✓

- Ще докажем, че $\sqsubseteq_S$ е антисиметрична. Това е същото като да докажем, че ако за две разбивания X и Y на S е вярно, че, ако X рафинира Y и Y рафинира X, то $X = Y$. Нека X и Y са разбивания на S, такива че X рафинира Y и Y рафинира X. Но тогава

$$\forall A \in X \;\; \exists B! \in Y : A \subseteq B \tag{8}$$
$$\forall C \in Y \;\; \exists D! \in X : C \subseteq D \tag{9}$$

  Разглеждаме произволен дял $A \in X$. По отношение на него, съгласно (8), има един единствен дял B на Y, такъв че $A \subseteq B$. Но в (9), твърдението е за всеки $C \in Y$. В частност, ако C съвпада с B, то (9) казва, че съществува един единствен елемент D на X, такъв че $B \subseteq D$. Но този D може да е само A, понеже X е разбиване – щом X е разбиване и A е дял на X, елементите на A не може да са елементи на други елементи на X.

  Щом $A \subseteq B$ и $B \subseteq A$, тези два дяла на X и Y съвпадат; накратко, $A = B$. Забелязваме, че е невъзможно едното разбиване измежду X и Y да съдържа един дял, A или B съответно, а другото разбиване да има още дялове, понеже $A = B$. И така, ако A и B са единствените дялове съответно в X и Y, доказателството е готово – очевидно $X = Y$ в този случай. В противен случай, изтриваме елемента A от X и Y и продължаваме аналогично. Тъй като X и Y са крайни, след краен брой изтривания на общи елементи, X и Y ще станат едноелементни, като елементът им съвпада, така че в крайна сметка наистина $X = Y$.

- Ще докажем, че $\sqsubseteq_S$ е транзитивна. Наистина, нека X, Y и Z са разбивания на S, такива че

$$\forall A \in X \;\; \exists B! \in Y : A \subseteq B \quad \wedge \quad \forall C \in Y \;\; \exists D! \in Z : C \subseteq D \tag{10}$$

  Трябва да докажем, че

$$\forall A \in X \;\; \exists D! \in Y : A \subseteq D \tag{11}$$

  Да разгледаме произволен дял A на X. Нека B е уникалният дял на Y, съдържащ A като подмножество съгласно (10). Но B е един от дяловете на Y. Нека D е уникалният дял на Z, съдържащ A като подмножество съгласно (10). Но при това положение е очевидно, че A се съдържа в D като подмножество – щом всеки елемент на A е елемент на B и всеки елемент на B е елемент на D, то всеки елемент на A е елемент и на D. Но тогава (11) е в сила.

  Тук използвахме очевидната транзитивност на релацията "x е елемент на y".

Доказахме, че $\sqsubseteq_S$ е релация на частична наредба. Ето един начин да се нарисува нейната диаграма на Hasse в случай, че опорното множество има точно четири елемента. За яснота, имената не са написани върху рисунката, но можем да кажем, примерно, че синята точка е a, червената точка е b, зелената точка е c и кафявата точка е d, а жълтите фигури означават дяловете на петнадесетте разбивания. Очевидно има точно един минимален елемент, а именно разбиването $\{\{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}\}$, и има точно един максимален елемент, а именно разбиването $\{\{a, b, c, d\}\}$.

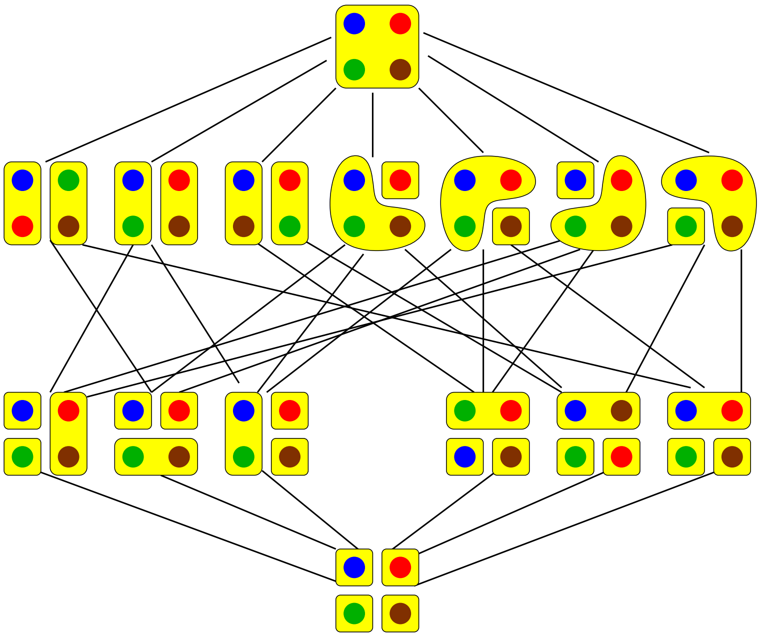

Задача 4: Нека S е крайно множество. Нека $|S| = n$. Нека $p(n)$ е броят на разбиванията на S. Докажете с комбинаторни разсъждения, че

$$p(0) = 0$$
$$p(n+1) = \sum_{k=0}^{n} \binom{n}{k} p(k) \text{ , за } n \geq 0$$

Решение: Първо разглеждаме $p(0)$. Има едно разбиване на празното множество, а именно празното разбиване (празното разбиване, формално, е празното множество), така че $p(0) = 1$, в празния смисъл (*vacuously* на английски).

Нека $|S| = n + 1$ за някое $n \geq 0$. Търсим формула за $p(n + 1)$. Фиксираме един елемент $x \in S$. Разглеждаме всички разбивания на $(n + 1)$-елементното множество S. Във всяко от тях, точно един дял съдържа x. Да наречем този дял X. Нека броят на елементите от S в останалите дялове е k. Твърдим, че $0 \leq k \leq n$ и тези граници са точни:

- ако разбиването на S е едноелементно, то то е $\{X\}$, така че други дялове няма и поради това броят k на елементите в останалите дялове е 0;
- ако $|X| = 1$, тоест $X = \{x\}$, в останалите дялове има общо точно n елементи от S.

За всяка възможна стойност на k, броят на разбиванията е произведението $\binom{n}{k}p(k)$ по следната причина. Представяме си множестото Y_k от всички разбивания на S, такива че след изтриването на дяла X, в останалите дялове има точно k елемента от S. По $\binom{n}{k}$ начина можем да изберем кои са тези k елемента, понеже имаме $|S| = n + 1$, но ние фиксирахме един елемент x от S и той винаги се намира в дяла, който изтриваме, а $|S \setminus \{x\}| = n$. За всеки такъв избор, броят на разбиванията на множеството от тези k елемента е $p(k)$ по дефиниция.

Тъй като множеството от всички разбивания на S се разбива по броя k на елементите, несъдържащи се в дяла, който съдържа x, по принципа на разбиването имаме

$$p(n+1) = \sum_{k=0}^{n} \binom{n}{k} p(k).$$